

Общото количество на банкнотите, издавани от банката, не трѣбваше да прѣвишава нормата 2 пѣти основания и запасния ѝ капитали (чл. 7, алинея трета отъ устава).

За обмѣняване съ металъ на пуснатите въ обращение банкноти, банката бѣ длѣжна да държи въ наличностъ размѣненъ фондъ въ размѣръ на $1/3$ ($33 \frac{1}{3} \%$) отъ сумата на находящите се въ циркуляция банкноти (алинея втора на чл. 4 отъ закона и алинея първа на чл. 7 отъ устава).

Членъ 9 отъ устава на банката прѣдвиждаше 4 категории банкноти, а именно банкноти отъ 20, 50, 100 и 500 лева златни.¹⁾

Като не сполучи при тѣзи постановления на закона и устава да даде едно широко разпространение на банкнотите си, — срѣдниятъ размѣръ на банкнотите въ обращение прѣзъ първите 10 години отъ въвеждането на тази операция (1886/1895) е изчисленъ отъ насъ, както ще видимъ по-долѣ, на 978^с хил. лв., — управлението (административенъ съветъ) на банката почна да търси причините за този неуспѣхъ и не закѣснѣ съ своите ходатайства прѣдъ Министерството на Финансите за „измѣнение“ и „допълнение“ на закона и устава на банката.

Управлението на банката намѣрваше, — твърдѣ основателно, — че главна причина за невъзможността да се разпространятъ банкнотите се корени въ сѣществуването на ажиото и затова начена да ратува, въ кръга на своите срѣдства, за неговото прѣмахване.²⁾

Работата състои въ това че, съ „Закона за правото на рѣзане монети въ Княжеството“ отъ 27 май 1880 година, въ България се въвеждаше принципа на равноправие за монетите отъ златенъ и сребъренъ еталонъ (биметализъмъ); а като страна съ слаби економически сили и най често съ неблагоприятенъ търговски балансъ, фактически у насъ се въдвори сребърната, т. е. по-лоша монета: съ нея държавата плащаше на своите чиновници и слугаши, прѣдприемачътъ — на своите работници, данѣкоплатецътъ — своите даждия.

Получаването срѣщу сребро при такива обстоятелства на златна монета, — единствено срѣдство за изравнение на задгранични земяни-давания, — ставаше възможно само чрезъ заплащане известна премия (ажито), достигаща до 6.25% прѣзъ последната четвъртина на 1885 г., 7.50% прѣзъ 1886 г. и 9% прѣзъ 1887 г.³⁾

При такова положение на работите, за прѣмахване на ажиото трѣбваше да се дѣйствува въ двѣ направления: 1) да се увеличи златния стокъ на страната чрезъ усиленъ износъ и 2) да се ограничи количеството на онази монета, — сребърната, — която бѣ станала причина за изчезването на злат-

¹⁾ Дребните кошури отъ 5 и 10 лева вл. бидоха въведени отпослѣ, слѣдъ допълнение на чл. 9 отъ устава. (Вж. Указъ № 37 отъ 2.II.1888, помѣстенъ въ бр. 23 отъ 1.III.1888 на „Държ. Вѣстникъ“).

²⁾ „Опитътъ бѣше доказалъ, че при сѣществуването на какво да било ажиото между златото и среброто, понеже държавното съкровище не прави никакви разлика между единъ наполеонъ и 4 петъ-левови монети, а отъ това който притежава банкноти златни, ако ги внесе за даждия, губи ажиото; то всѣки дава винаги прѣдпочитание на среброто прѣдъ банкнотите, или пъкъ се принуждава да ги обмѣнява прѣди да отиде да плаща“. (Вж. „Изложението на управ. съветъ на Б. Н. Банка върху монетния въпросъ въ Княжеството“, приложено къмъ отчета на Банката за 1894 г., страница 21).

³⁾ Вж. Отчетътъ на Б. Н. Банка за 1905 год., стр. 48 и 49, кждѣто е помѣстена таблица за движението по мѣсеци на минималните и максимални числа за ажиото при банката отъ 1885 до края на 1905 год. За съжаление, управлението на банката не си е дало трудъ да изчисли и изтъкне въ таблицата срѣдните числа, — най-надеждни за научни изводи, — въз основа на ежедневните записвания за колебанието на ажиото.